

23. 1. 2003

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zákon o soudních znalcích a soudních tlumočnících - věcný záměr nové právní úpravy

Je proto navrhováno připravit nový zákon o soudních znalcích a soudních tlumočnících a touto novou právní úpravou oddělit výkon znalecké a tlumočnické činnosti, zabezpečované pro potřeby soudů a jiných státních orgánů v soudním a správním řízení, od komerčního působení znalců a tlumočnicků v soukromoprávní sféře.

I.

Přehled platné právní úpravy

Znalecká a tlumočnická činnost se řídí zákonem č. [36/1967](#) Sb., o znalcích a tlumočnících, který upravuje jmenování a odvolávání znalců a tlumočnicků, výkon znalecké a tlumočnické činnosti a základní zásady odměňování znalců a tlumočnicků. Podrobnosti dále stanoví vyhláška č. [37/1967](#) Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění vyhlášek č. [11/1985](#) Sb., č. [184/1990](#) Sb., č. [77/1993](#) Sb. a č. [432/2002](#) Sb. Platná právní úprava se vztahuje jak na znaleckou a tlumočnickou činnost vykonávanou v řízení před soudy a dalšími státními orgány, popř. jinými orgány veřejné správy, tak na znaleckou a tlumočnickou činnost prováděnou v souvislosti s právními úkony fyzických nebo právnických osob.

Vlastní postup při příbrání nebo ustanovení znalce anebo tlumočnicka v soudním nebo ve správním řízení a jejich postavení v řízení upravují především příslušné procesní předpisy, zejména trestní řád, občanský soudní řád, popř. soudní řád správní a správní řád.

II.

Zhodnocení platné právní úpravy

Právní stav, vytvořený zákonem č. [36/1967](#) Sb., o znalcích a tlumočnících, umožnil relativně dobré předpoklady pro plnění úkolů, spojených se znaleckou a tlumočnickou činností pokud jde o řízení před soudy a dalšími státními orgány. V oblasti znalecké a tlumočnické činnosti prováděné mimo soudní nebo správní řízení, především v souvislosti se soukromoprávními úkony fyzických a právnických osob, je však platná právní úprava již nedostačující a sporná, a to zejména pokud jde o oprávnění a postupy při komerčním výkonu těchto činností.

Oprávnění vykonávat znaleckou nebo tlumočnickou činnost je podle platného zákona vázáno na jmenování znalcem nebo tlumočnickem ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu. To

je předpokladem jak výkonu znalecké nebo tlumočnické činnosti v rámci ustanovení znalcem nebo tlumočnickem podle předpisů o soudním nebo správním řízení (kde je toto omezení s ohledem na význam a charakter této činnosti plně odůvodněné), tak působení znalce nebo tlumočnicka v souvislosti se soukromoprávními úkony fyzických nebo právnických osob. Jmenování znalců a tlumočnicků je v souladu s platnou právní úpravou odvislé od požadavků soudů a dalších státních orgánů, k jejichž potřebám je znalec nebo tlumočnick především jmenován a veden v seznamu znalců a tlumočnicků, na druhé straně je však nutno při stanovení počtů znalců v jednotlivých oborech a tlumočnicků v jednotlivých jazycích přihlížet i k potřebě zajištění znalecké a tlumočnické činnosti pro soukromoprávní potřeby fyzických i právnických osob. To pak vede k tomu, že zejména počty znalců zapsaných v seznamech znalců a tlumočnicků v některých oborech, a to především v oborech ekonomického směru, značně přesahují potřeby soudního a správního řízení, a i z pravidelně prováděných statistik je zřejmé, že těžiště činnosti těchto znalců spočívá v jejím komerčním výkonu v soukromoprávní sféře.

Nevyjasněný je charakter znalecké a tlumočnické činnosti ve vztahu k podnikání, a to zejména z těchto důvodů

- požadavkem na jmenování znalcem nebo tlumočnickem a zapsání do seznamu znalců a tlumočnicků je limitován volný přístup ke znalecké a tlumočnické činnosti podle zákona o znalcích a tlumočnících, neexistuje právní nárok na jmenování při splnění zákonem stanovených podmínek,
- činnost znalce a tlumočnicka je výslovně vyloučena z živnostenského zákona (§ 3 odst. 2 písm. d) zákona č. [455/1991](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů);
- je sporné, zda zákon č. [36/1967](#) Sb. může být považován za zvláštní předpis, na jehož základě je vykonávána podnikatelská činnost ve smyslu § 2 odst.2 písm.c) zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, v názoru na to není shodná ani judikatura soudů;
- z hlediska daně z příjmů jsou příjmy znalce a tlumočnicka chápány jako příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, odděleně od příjmů z podnikání (§ 7 odst. 2 písm. c) zákona č. [586/1992](#) Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů);
- přetrvávají spory o proplácení daně z přidané hodnoty znalcům nebo tlumočnickům, kteří jsou jejichmi plátcí, a to přes poměrně jednotné stanovisko soudů v těchto věcech, které vychází z toho, že u daně z přidané hodnoty se nejedná o náklady účelně vynaložené v souvislosti se znaleckým posudkem nebo tlumočnickým úkonem (§ 18 zákona č. [36/1967](#) Sb.).

Problémy platné právní úpravy se projevují především v těch oborech a odvětvích znalecké činnosti, které jsou souvisejí s majetkovými a finančními vztahy. Znalci ze základního oboru ekonomika přitom tvoří největší procento znalců v České republice; tento obor se nejvíce rozvíjí a jsou na něj kladeny stále vyšší nároky. To se týká zejména odvětví ceny a odhady, přičemž právě v tomto odvětví zásadně převažuje zajišťování majetkových odhadů pro fyzické a právnické osoby v souvislosti s jejich soukromoprávními úkony. Tato situace vedla mimo jiné k tomu, že např. komerční "znalecká" činnost odhadců majetku se počala prosazovat živnostenskou formou mimo úpravu znalecké činnosti podle zákona č. [36/1967](#) Sb., a do změny živnostenského zákona zákonem č. [356/1999](#) Sb. byla vykonávána pouze v režimu živností volných, bez prokazování odborné způsobilosti, a tedy bez možnosti jakéhokoliv objektivního posouzení odborných předpokladů pro její výkon. Uvedenou novelou živnostenského zákona došlo k zařazení živnosti "oceňování majetku pro věci movité, věci nemovité, nehmotný majetek, finanční majetek, podnik", mezi koncesované živnosti, což umožnilo zabezpečení kvalifikačních nároků pro tuto činnost z hlediska ochrany osob, pro které nebo vůči kterým je vykonávána. Uvedená úprava tak pro oblast oceňování majetku již představuje určitý právní základ a

možné východisko pro oddělení komerční činnosti odhadce v soukromoprávní sféře od činnosti soudního znalce, provádějícího znalecké posudky v soudním nebo správním řízení podle zákona 36/1967 Sb.

V jiných oborech, např. ve zdravotnictví, je situace odlišná v tom, že výkon znalecké činnosti je převážně spojen se soudním nebo správním řízením, zatímco počet úkonů pro fyzické a právnické osoby je podstatně nižší a zpravidla ani nemá charakter výkonu čistě znalecké činnosti. Je však potřeba i v dalších oborech, ve kterých je, byť v menším rozsahu, znalecká činnost vykonávána smluvně pro fyzické a právnické osoby, právně jednoznačně upravit oprávnění a zásady pro její výkon; to se týká i výkonu tlumočnické činnosti.

Řešení uvedených problémů přesahuje možnosti platné právní úpravy a za adekvátní řešení nelze považovat ani její novelizaci. Je proto navrhováno připravit nový zákon o soudních znalcích a soudních tlumočnících a touto novou právní úpravou oddělit výkon znalecké a tlumočnické činnosti, zabezpečované pro potřeby soudů a jiných státních orgánů v soudním a správním řízení, od komerčního působení znalců a tlumočnicků v soukromoprávní sféře.

III.

Návrh právní úpravy problematiky soudních znalců a soudních tlumočnicků

Forma a koncepce právní úpravy

1. Nová právní úprava bude mít formu zákona, který nahradí dosavadní zákon č. [36/1967](#) Sb., o znalcích a tlumočnících.

Forma právní úpravy je dána společenským významem upravované problematiky a sleduje i dosavadní úpravu, která měla rovněž formu zákona.

2. Nový zákon zavede výslovně právní pojem "soudní znalec" a "soudní tlumočnick" a upraví postavení soudních znalců a soudních tlumočnicků, jejich působnost a s tím související další náležitosti.

Výlučně pouze soudní znalci a soudní tlumočníci budou oprávněni

a) podávat znalecké posudky a provádět tlumočnické úkony podle předpisů upravujících řízení před soudy, jinými státními orgány a dalšími orgány vykonávajícími veřejnou správu (podle občanského soudního řádu, trestního řádu, soudního řádu správního, správního řádu, zákona o správě daní a poplatků a dalších procesních předpisů, upravujících ustanovení nebo přibrání znalce k podání znaleckého posudku nebo tlumočnicka k provedení tlumočnických úkonů v rámci příslušného řízení) a případně též v rozhodčím řízení (v rozsahu úpravy zákona o rozhodčím řízení);

b) podávat znalecké posudky a zajišťovat tlumočnické úkony v případech, kdy zvláštní právní předpis pro posouzení určitých právních skutečností nebo ke stanoveným právním úkonům ukládá fyzickým nebo právnickým osobám povinnost doložit znalecký posudek nebo úřední překlad. Působení soudních znalců nebo soudních tlumočnicků při právních úkonech fyzických a právnických osob bude takto omezeno pouze na případy, kdy znalecký posudek nebo tlumočnický úkon má mít určitý veřejnoprávní charakter (např. znalecké ověření určité skutečnosti nebo úřední překlad listiny vyžadované státními orgány, listiny používané v rámci justiční spolupráce se zahraničím na základě mezinárodních smluv); příslušnost soudního znalce nebo soudního tlumočnicka bude proto výslovně stanovena v rámci úpravy odpovídající věcné problematice zvláštními zákony [1]).

Činnost soudního znalce nebo soudního tlumočnicka není pro potřeby právní úpravy chápána jako samostatné povolání, má charakter zvláštní činnosti, konané na základě oprávnění vyplývajícího ze zákona, v rámci které soudní znalec nebo soudní tlumočnick využívá, a pro potřeby soudů a jiných státních orgánů zprostředkovává, odborné znalosti získané z vlastní profese. Mělo by tedy jít o jakousi "nadstavbu" nad základní profesí znalce nebo tlumočnicka, směřující ke specifickému využití jeho profesní odbornosti v soudním a správním řízení. Činnost soudních znalců a soudních tlumočnicků nemůže být ani podnikáním ve smyslu obchodního zákoníku, jejím účelem není dosahování zisku v komerčním smyslu slova.

Na druhé straně není důvod navrhovanou právní úpravou bránit tomu, aby soudní znalec nebo soudní tlumočnick, při splnění podmínek, stanovených ale zvláštním právním předpisem, vykonával rovněž znaleckou a tlumočnickou činnost z titulu své profese komerčně pro fyzické a právnické osoby, pokud v jednotlivém případě by nebyl takový výkon znalecké nebo tlumočnické činnosti neslučitelný (např. v konkrétní věci by stejná osoba byla ustanovena nebo přibrána k řízení před soudem nebo jiným státním orgánem jako soudní znalec a současně by v této věci zpracovala komerčně odborný posudek pro některého z účastníků). Navrhovaná úprava by neměla bránit ani tomu, aby příslušné procesní předpisy i nadále umožňovaly, aby orgán, který vede soudní nebo správní řízení, mohl pro potřeby tohoto řízení namísto posudku soudního znalce uznat za rovnocenný důkazní prostředek i posudek, předložený účastníkem a vypracovaný pro něho na komerčním základě.

Postavení soudních znalců a soudních tlumočnicků

3. Soudním znalcem nebo soudním tlumočnickem se stane fyzická osoba, která bude po složení předepsané slibu zapsána do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků.

Rozhodujícím předpokladem pro zapsání do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků bude potřeba soudů a jiných státních orgánů mít pro soudní a správní řízení trvale k dispozici znalce v příslušném oboru nebo tlumočnicka v příslušném jazyce.

Znalec nebo tlumočnick bude zapisován do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků na základě žádosti, ve které doloží (zejména odpovídajícími doklady a vyjádřeními), jak splňuje požadovanou odbornou způsobilost, zejména že

- je profesně nebo jinak odborně činný v oboru, v němž má být vykonávána znalecká činnost, nebo je činný v překladatelské činnosti v jazyce, v němž má být vykonávána tlumočnická činnost, a má tomu odpovídající odbornou kvalifikaci,

- v dané profesi nebo jiné odborné činnosti nebo v překladatelské činnosti působí alespoň pět let,
- disponuje nezbytným materiálně technickým vybavením pro řádný výkon znalecké popř. tlumočnické činnosti.

Obecnými předpoklady pro zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků bude dále to, že uchazeč je plně způsobilý k právním úkonům a bezúhonný a má uspořádané ekonomické poměry (předpokládá se především řádné plnění daňových povinností).

Bezúhonnost bude vždy vyloučena v případě pravomocného odsouzení za úmyslný trestný čin, a též v případě nedbalostního trestného činu, pokud taková trestná činnost by ohrozila důvěru v řádný výkon znalecké nebo tlumočnické činnosti v soudním a správním řízení.

Podmínkou zápisu do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků bude rovněž uzavření povinného pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou výkonem znalecké a tlumočnické činnosti nebo v souvislosti s ní v rozsahu, ve kterém lze předpokládat, že by taková odpovědnost mohla vzniknout; toto pojištění musí trvat po celou dobu zapsání do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků.

V případě, že žádost o zapsání do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků bude odpovídat potřebě soudů a dalších státních orgánů v příslušném oboru znalecké činnosti nebo v příslušném jazyce, bude možno v zájmu širšího posouzení odborných předpokladů žadatele vyžádat též kvalifikované vyjádření nebo zhodnocení jeho odbornosti od příslušných institucí, zejména profesních a občanských sdružení znalců nebo profesních a občanských sdružení tlumočnicků, vysokých škol anebo vědeckých pracovišť.

V oborech znalecké činnosti, ve kterých existuje specializovaná příprava na znaleckou činnost organizovaná zejména vysokými školami, bude posuzování žádosti o zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků posuzováno též to, zda uchazeč takovou přípravu absolvoval.

Navrhuje se neomezovat zapsání do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků státním občanstvím České republiky.

Předpokládá se, že zákon stanoví taxativní výčet požadavků na zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků.

Žádost o zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků bude předkládána předsedovi krajského soudu, příslušného podle místa bydliště nebo místa výkonu profese žadatele. Předseda krajského soudu žádost odmítne, pokud znalce v daném oboru nebo tlumočnicka v daném jazyce není v obvodu krajského soudu potřeba nebo pokud žadatel nesplňuje podmínky pro zapsání do seznamu. Pokud bude žadatelů pro daný obor více než je potřeba, bude možno provést výběrové řízení. V případě, že žadatel bude odmítnut z důvodu, že soudní znalec v daném oboru nebo soudní tlumočnick v daném jazyce není v rámci obvodu příslušného krajského soudu potřebný, bude mít možnost obrátit se na Ministerstvo spravedlnosti, které mu sdělí, zda není taková potřeba v obvodu jiného krajského soudu.

Zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků má do značné míry evidenční charakter, sám o sobě nepředstavuje oprávnění být přiřazen nebo ustanoven znalcem nebo tlumočnickem v konkrétním řízení, na což se teprve váže vlastní výkon znalecké nebo tlumočnické činnosti, tomu odpovídající práva a povinnosti soudních znalců a soudních tlumočnicků podle příslušných procesních předpisů a jejich odměňování. Činnost soudního znalce ani soudního tlumočnicka nemůže být sama o sobě výkonem povolání ani podnikáním. Na zapsání do seznamu soudních znalců a soudních

tlumočnicků nebude vznikat právní nárok.

Varianta I:

Projednáni žádosti a zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků nebudou prováděny ve správním řízení. Udělení souhlasu k zápisu do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků nebo jeho odmítnutí bude konečné, bez možnosti opravných prostředků nebo soudního přezkumu.

Navrhovaná úprava nevylučuje při odmítnutí žádosti o zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků podání nové žádosti po určité době, bude-li mít žadatel za to, že jeho nová žádost může být úspěšná, a to ať již s ohledem na změněnou potřebu státních orgánů nebo na zlepšení vlastních odborných předpokladů.

Varianta II:

Zákon upraví jednoduché řízení o žádosti o zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků s možností opravného prostředku a bez vyloučení soudního přezkumu.

4. Pro posouzení předpokladů žadatelů o zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků budou předsedové krajských soudů oprávněni jako poradní orgán ustanovit odbornou komisi, pokud to pro příslušný obor nebo jazyk budou považovat za potřebné. Komise bude mít za úkol zejména zhodnotit, zda žadatel splňuje odborné a další předpoklady pro řádný výkon znalecké nebo tlumočnické činnosti v soudním a správním řízení; k tomu bude kromě posouzení předložených nebo vyžádaných materiálů oprávněna pozvat žadatele k pohovoru; závěry odborné komise budou sloužit jako podklady předsedovi krajského soudu pro zapsání žadatele do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků nebo naopak pro odmítnutí žádosti. Tento postup by měl, spolu se součinností s odbornými institucemi a profesními sdruženími, přispět k objektivizaci posuzování předpokladů žadatelů.

Členy komisí budou se svým souhlasem jmenováni přední odborníci působící delší dobu v daném oboru nebo jazyce a zástupci soudů a dalších státních orgánů; pokud půjde o osoby v pracovním poměru, bude jejich činnost považována za úkony v obecném zájmu s náhradou mzdy; obdobně to bude platit v případě služebního poměru.

5. Znalec nebo tlumočnick před zapsáním do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků složí předepsaný slib do rukou ministra spravedlnosti nebo jím pověřeného předsedy krajského soudu; v rámci slibu budou též vymezeny základní povinnosti pro nestranný a etický výkon znalecké a tlumočnické činnosti v soudním a správním řízení.

Zvláštní slib by se měl stát součástí celkové úpravy postavení soudního znalce nebo soudního tlumočnicka, měl by jím být zvýrazněn zvláštní charakter těchto funkcí a odpovídá to i platné právní úpravě. V novém znění slibu bude možno více přihlédnout i k etickým zásadám výkonu znalecké a tlumočnické činnosti.

Základní povinnosti soudního znalce a soudního tlumočnicka, především povinnost vykonávat znaleckou činnost nezávisle a nestranně a, pokud jde o znalecký nebo tlumočnický úkon v soudním nebo správním řízení, řídit se pouze pokyny soudu nebo jiného státního orgánu (které však nesmí

soudního znalce nebo soudního tlumočnicka věcně ovlivňovat), budou formulovány přímo zákonem.

Před složením slibu a zapsáním do seznamu soudních znalců nebo soudních tlumočnicků žadatel absolvuje krátkodobou zvláštní přípravu pro výkon znalecké nebo tlumočnické činnosti pro soudy a jiné státní orgány, spočívající zejména v seznámení se základními procesními postupy vztahujícími se k přibrání nebo ustanovení znalce anebo tlumočnicka v soudním nebo správním řízení a k jejich právům a povinnostem v řízení, včetně náležitostí vypracování a projednání znaleckého posudku nebo provedení tlumočnického úkonu. Tento požadavek by se netýkal žadatelů, kteří mají ukončené vysokoškolské právnické vzdělání nebo kteří již působí nejméně pět let jako znalci a tlumočníci pro potřeby soudů a dalších státních orgánů. Předpokládá se, že přípravu nových soudních znalců a soudních tlumočnicků by zajišťovala Justiční akademie na základě požadavků a v součinnosti s resorty, zainteresovanými na řádném výkonu znalecké a tlumočnické činnosti pro soudy a dalšími státními orgány, profesními sdruženími znalců a tlumočnicků a dalšími odbornými institucemi.

6. Soudní znalci a soudní tlumočníci budou po složení slibu zapsáni do seznamů, vedených krajskými soudy; ústřední seznam všech soudních znalců a soudních tlumočnicků povede Ministerstvo spravedlnosti. Seznamy soudních znalců a soudních tlumočnicků budou veřejně přístupné (ústřední seznam vedený Ministerstvem spravedlnosti bude přístupný též prostřednictvím Internetu), bude proto potřeba zákonem výslovně stanovit, které osobní údaje soudních znalců a soudních tlumočnicků mohou obsahovat. Soudní znalci a soudní tlumočníci budou moci vykonávat činnost i mimo obvod krajského soudu, v jehož seznamu budou zapsáni (na celém území České republiky).

Navrhovaná úprava vedení seznamů krajskými soudy odpovídá současnému stavu. Zachování veřejnosti seznamů je nezbytné, pokud soudní znalci a soudní tlumočníci budou činní též při stanovených úkonech fyzických a právnických osob podle zvláštních právních předpisů.

Před zapsáním do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků bude znalec povinen prokázat, že uzavřel pojistnou smlouvu o odpovědnosti za škodu vzniklou výkonem znalecké a tlumočnické činnosti nebo v souvislosti s ní.

7. Soudní znalci a soudní tlumočníci budou zapsáni do seznamů bez časového omezení. Pokud předseda krajského soudu, u něhož je veden seznam, v němž je soudní znalec nebo soudní tlumočnick zapsán, zjistí odborné nedostatky při výkonu znalecké nebo tlumočnické činnosti (opakovaně chybné nebo neodborné úkony, neznalost nových poznatků a postupů v příslušném oboru projevující se ve výsledcích činnosti), bude oprávněn soudního znalce nebo soudního tlumočnicka vyzvat, aby prokázal, zda nadále splňuje odbornou způsobilost v oboru nebo jazyce (doložením výsledků své dosavadní odborné činnosti, účastí a dosaženými výsledky v odpovídajících formách zvyšování odbornosti), popřípadě požádat o vyjádření k odborné způsobilosti soudního znalce nebo soudního tlumočnicka příslušné vědecké a jiné odborné instituce. Soudní znalec nebo soudní tlumočnick, u kterého se prokáže nedostatečná odborná způsobilost nebo jiné závažné nedostatky při výkonu znalecké nebo tlumočnické činnosti podle zákona o soudních znalcích a soudních tlumočnících, bude ze seznamu vyškrtnut; o tom bude znalec nebo tlumočnick bezprostředně písemně vyrozuměn.

Zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků zanikne dovršením 70 let věku znalce nebo tlumočnicka. Předseda krajského soudu v jehož seznamu je znalec nebo tlumočnick veden, bude oprávněn prodloužit zápis o tři roky; toto prodloužení bude možno provádět opakovaně, nejvýše však třikrát. Navrhovaný postup má přispět k uplatnění nových odborníků v daných profesích nebo

jazycích a i k obměně soudních znalců a soudních tlumočnicků, kteří již přesáhnou důchodový věk.

8. Soudního znalce nebo soudního tlumočnicka bude možno dále vyškrtnout ze seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků vyškrtnout pokud

- přestal splňovat jiné v zákoně uvedené předpoklady pro zápis a tento nedostatek nelze odstranit, zejména pokud ztratil způsobilost k právním úkonům nebo přestal být bezúhonný,
- nastaly u jeho osoby jiné skutečnosti, pro které nemůže znaleckou nebo tlumočnickou činnost nadále trvale vykonávat,
- hrubě porušil povinnosti soudního znalce nebo soudního tlumočnicka (např. neodůvodněně odmítne zpracovat znalecký posudek nebo provést tlumočnický úkon, opakovaně nebo závažným způsobem nedodrží stanovené lhůty pro podávání posudků nebo tlumočnické úkony, porušuje jiné povinnosti vyplývající z procesních předpisů).

V případě méně závažného pochybení bude možno vůči znalci nebo tlumočnickovi uplatnit nejprve formu výtky nebo výstrahy.

O vyškrtnutí soudního znalce nebo soudního tlumočnicka ze seznamu na základě negativního hodnocení jeho činnosti nebo z jiných důvodů bude rozhodovat Ministerstvo spravedlnosti na návrh předsedy krajského soudu, v jehož seznamu bude soudní znalec nebo soudní tlumočnick veděn. O vyškrtnutí ze seznamu soudních znalců nebo soudních tlumočnicků se bude rozhodovat ve správním řízení s možností podání opravného prostředku (rozkladu k ministru spravedlnosti) a soudního přezkumu.

Soudní znalec nebo soudní tlumočnick bude oprávněn požádat o vyškrtnutí ze seznamu písemným sdělením předsedovi příslušného krajského soudu, na základě této žádosti bude vyškrtnut.

Soudnímu znalci nebo soudnímu tlumočnickovi bude dočasně pozastaven výkon znalecké nebo tlumočnické činnosti v soudním a správním řízení pokud proti němu bude zahájeno trestní řízení v jehož důsledku by mohl přestat plnit podmínku bezúhonnosti. Dočasné pozastavení výkonu znalecké nebo tlumočnické činnosti na určitou dobu bude možno učinit též na odůvodněnou žádost soudního znalce nebo soudního tlumočnicka, např. v době déletrvajícího léčení nebo pobytu v zahraničí.

9. Za podmínek, stanovených předpisy o soudním nebo správním řízení, bude soudní znalec povinen podat znalecký posudek a soudní tlumočnick provést tlumočnický úkon řádně a ve stanovené lhůtě. Této povinnosti se bude moci zprostit pouze ze závažných důvodů, které bude povinen sdělit orgánu, který ho jako soudního znalce nebo soudního tlumočnicka v řízení ustanovil nebo k řízení přibral.

Soudní tlumočnicki budou pro soudy a další státní orgány jako dosud zajišťovat ústní tlumočení z a do cizích jazyků při jednání, ale též písemné překlady listin potřebných pro řízení.

Soudní znalec nebo soudní tlumočnick nebude oprávněn podat posudek nebo provést úkon pokud nastanou pochybnosti o jeho nepodjatosti, a to i např. s ohledem na jeho předchozí nebo i souběžné znalecké nebo tlumočnické působení v dané věci na komerčním základě.

Soudní znalec nebo soudní tlumočník bude i nadále při zachování vlastní odpovědnosti oprávněn přibrat pro zpracování posudku nebo pro provedení úkonu konzultanta (asistenta), zejména pokud se týká řešení zvláštních dílčích otázek.

Při výkonu činnosti soudního znalce nebo soudního tlumočníka bude příslušná osoba požívat ochrany veřejného činitele.

10. Soudní znalec nebo soudní tlumočník bude oprávněn používat označení soudní znalec v příslušném oboru nebo soudní tlumočník v příslušném jazyce a při výkonu své činnosti úřední pečeť v podobě, kterou zákon upraví. Postavení a práva a povinnosti soudních znalců a soudních tlumočnicků ve vztahu k orgánu, který je v konkrétní věci ustanovil nebo přizval, se bude řídit příslušnými procesními předpisy.

Používání označení a úřední pečete má zdůraznit určitý úřední charakter úkonu na rozdíl od komerčního výkonu znalecké a tlumočnické činnosti v soukromoprávní oblasti.

Odměňování a materiálně technické prostředky pro zajištění znalecké a tlumočnické činnosti

11. Soudní znalci a soudní tlumočníci budou i nadále odměňováni podle stanovených sazeb, odměna bude vycházet ze stupně náročnosti a odbornosti posudku nebo úkonu. Bude zachována možnost krácení odměny ve stanovených případech (jednoduchá opakující se činnost, opožděná nebo nekvalitní práce), případně jejího zvýšení (v odůvodněných případech při mimořádné obtížnosti úkonu). Rovněž bude znalcům a tlumočnickům poskytována náhrada mzdy a budou jim hrazeny náklady účelně vynaložené v souvislosti se znaleckým posudkem nebo tlumočnickým úkonem, jako cestovní výdaje, zvláštní věcné náklady nebo náklady spojené s přibráním dalších osob pro pomocné práce. V případě součinnosti soudních znalců a soudních tlumočnicků při právních úkonech fyzických a právnických osob na základě zvláštních právních předpisů by se jejich odměňování řídilo rovněž stanovenými sazbami odměn.

Pro potřeby soudního nebo správního řízení nelze připustit volnou tvorbu cen znaleckých a tlumočnických úkonů, to by odporovalo samé podstatě navrhované úpravy. Předpokládá se, že pro účely zdaňování odměn, vyplácených soudním znalcům a soudním tlumočnickům za posudky a úkony jimi provedené podle zákona o soudních znalcích a soudních tlumočnicích, budou tyto odměny nadále posuzovány jako příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti ve smyslu § 7 odst. 2 zákona č. [586/1992](#) Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

12. Součástí posouzení předpokladů pro zápis do seznamu soudních znalců by mělo být i zhodnocení materiálně technických předpokladů žadatele pro výkon znalecké činnosti. Pokud znalec nebo tlumočník potřebné zařízení sám neovládá, měl by prokázat možnost jeho používání např. na smluvním základě s vlastníkem. Zákon již nemůže obecně opravňovat znalce používat (byť úplatně) přístroje, zařízení a materiály jeho případného zaměstnavatele nebo dokonce další instituce. Pouze soud nebo jiný státní orgán, který znalce pro řízení ustanovil nebo přibral, bude nadále oprávněn případně uložit vlastníku přístroje, jiného zařízení nebo materiálu, aby umožnil znalci v nutné míře a

za úplaty jejich použití, jestliže to bude k podání posudku nezbytné, a pokud znalec sám nemá právo s nimi nakládat nebo jejich použití nelze vhodným způsobem zajistit jinak.

Takový postup je potřebný u přístrojů nebo zařízení unikátních či značné hodnoty, u kterých nelze, s ohledem na jejich využití, po znalci dost dobře požadovat, aby je sám vlastnil. Podmínkou bude, že znalec doloží potřebnou kvalifikaci k obsluze přístroje nebo zařízení a obdobně jako dosud, že se nejedná o zařízení instituce, jejíž zařízení plní zvláštní úkoly ve veřejném zájmu. Postup jinak odpovídá např. i současné úpravě podle § 127 odst. 3 občanského soudního řádu, kdy může předseda senátu v podstatě každému uložit, aby něco vykonal nebo snášel, je-li to třeba k podání znaleckého posudku.

Neslučitelnost s jinými činnostmi

13. S ohledem na charakter výkonu znalecké a tlumočnické činnosti v soudním a správním řízení nelze obecně uvažovat o neslučitelnosti s jinými činnostmi. Budou-li soudní znalci nebo soudní tlumočníci osobami v pracovním poměru, bude ve vztahu k příslušným pracovním předpisům výkon znalecké a tlumočnické činnosti podle navrhovaného zákona upraven jako překážka v práci z důvodu zajištění úkonů v obecném zájmu (výkon občanské povinnosti); obdobný postup se bude vztahovat i na služební poměr.

Za neslučitelný bude považován současný výkon činnosti soudního znalce a pracovní nebo služební poměr ve znaleckém ústavu (bod 14 písm. b)), vykonávajícím znaleckou činnost ve stejném oboru.

Znalecká činnost vykonávaná vědeckými a odbornými institucemi

14. Pokud to pro řádné zajištění znalecké činnosti v daném oboru bude potřebné, budou oprávněny vykonávat znaleckou činnost podle předpisů o soudním nebo správním řízení

a) vysoké školy, vědecké a výzkumné instituce a specializované odborné ústavy. Jejich seznam povede Ministerstvo spravedlnosti a bude jej zasílat krajským soudům. Jednotlivé instituce budou podle potřeb soudů a dalších státních orgánů do seznamu zapsány na svou žádost nebo se svým souhlasem po projednání s Ministerstvem spravedlnosti;

b) další odborná pracoviště, jestliže znalecká činnost v příslušném oboru bude součástí předmětu jejich činnosti podle zvláštních právních předpisů (znalecké ústavy). Zápis bude prováděn na základě žádosti, Ministerstvo spravedlnosti znalecký ústav do seznamu zapíše pouze tehdy, pokud to bude odpovídat potřebám zajištění znalecké činnosti v daném oboru, a pokud znalecký ústav prokáže, že splňuje podmínky, které pro zapsání do seznamu ministerstvo stanoví. K podmínkám pro zápis znaleckého ústavu bude patřit především prokázání odborné způsobilosti osob, které mají znaleckou činnost zabezpečovat, materiálně technické vybavení, dosavadní výsledky působení v oboru, popř. organizační forma žadatele. Ministerstvo bude pravidelně ověřovat, zda znalecký ústav tyto podmínky i nadále plní; jejich porušení bude důvodem vyškrtnutí ze seznamu. Překážkou zápisu bude současné provozování obchodní nebo zprostředkovatelské činnosti v daném oboru, která by byla neslučitelná výkonem znalecké činnosti v soudním a správním řízení.

Výkon znalecké a tlumočnické činnosti osobami nezapsanými do seznamu

15. Pro potřeby jednotlivého soudního nebo správního řízení bude možno i nadále výjimečně ustanovit znalcem nebo tlumočnickem osobu, splňující potřebné odborné předpoklady, která nebude zapsána do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků, pokud to bude nezbytné pro podání znaleckého posudku nebo tlumočnického úkonu, a to za obdobných podmínek jako podle dosavadní úpravy (žádný znalec v oboru nebo tlumočnick v jazyce není v seznamu zapsán nebo ze závažných důvodů nemůže úkon provést, popřípadě provedení úkonu by bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady).

Navrhovaná úprava je potřebná s ohledem na řádné zajištění znalecké nebo tlumočnické činnosti v těch případech, kdy soudní znalec nebo soudní tlumočnick není z různých důvodů k dispozici.

Činnost Ministerstva spravedlnosti

16. Ministerstvo spravedlnosti bude zmocněno vydávat prováděcí předpisy k zákonu, kterými v mezích zákonné úpravy upraví podrobnosti pro vedení seznamů soudních znalců a soudních tlumočnicků, zapisování a vyškrtávání soudních znalců a soudních tlumočnicků, a stanoví sazby odměn a náhrad nákladů za znalecké posudky a tlumočnické úkony, prováděné soudními znalci a soudními tlumočnickými.

17. Státní správu ve věcech soudních znalců a soudních tlumočnicků bude i nadále vykonávat Ministerstvo spravedlnosti.

Přechodná ustanovení

18.

Varianta I:

Znalcům a tlumočnickům, jmenovaným podle dosavadních předpisů, zanikne jejich jmenování uplynutím dvou let od účinnosti nového zákona, do té doby budou oprávněni působit v rozsahu jako soudní znalci a soudní tlumočnicki v soudním a správním řízení a rovněž vykonávat působnost, kterou soudním znalcům a soudním tlumočnickům svěří zvláštní právní předpisy v souvislosti s právními úkony fyzických nebo právnických osob.

Ve lhůtě dvou let od účinnosti nové právní úpravy budou ke znalecké činnosti v odpovídajícím rozsahu oprávněny i specializované ústavy a jiná pracoviště, vědecké ústavy, vysoké školy a instituce vykonávající znaleckou činnost na základě dosavadní právní úpravy.

Do seznamů podle nové právní úpravy bude možno dosavadní znalce a tlumočnicki, znalecké ústavy a

jiná pracoviště, vědecké ústavy, vysoké školy a instituce zapsat po její účinnosti již výlučně za podmínek v ní stanovených; u osob, již dříve dlouhodobě vykonávajících znaleckou nebo tlumočnickou činnost pro soudy a jiné státní orgány však nebude vyžadováno absolvování zvláštní přípravy na Justiční akademii.

Varianta II:

Všichni znalci a tlumočníci zapsaní v seznamech znalců a tlumočnicků podle dosavadní úpravy ke dni účinnosti nového zákona budou, pokud o to ve stanovené lhůtě požádají, zapsáni do seznamů soudních znalců a soudních tlumočnicků, pokud doloží, že splňují podmínky pro takový zápis podle nové právní úpravy a pokud to bude odpovídat potřebám zajištění znalecké činnosti v daném oboru nebo jazyce pro soudní a správní řízení. V případě odmítnutí takové žádosti o zápis do seznamu soudních znalců a soudních tlumočnicků budou k dispozici stejné opravné prostředky jaké zákon upraví pro vyškrcnutí ze seznamu.

Přechodné ustanovení je potřebné jednak proto, aby mohla být bez přerušení zajišťována znalecká a tlumočnická činnost pro soudní i správní řízení, a jednak proto, aby stávajícím znalcům bylo umožněno přizpůsobit se nové právní úpravě a případně si doplnit odbornou způsobilost. Současně je potřeba zabezpečit znaleckou a tlumočnickou činnost pro fyzické nebo právnické osoby do doby, než taková činnost bude moci být plně zajišťována znalci a tlumočnickými působícími na základě zvláštní právní úpravy.

Vztah k jiným právním předpisům

19. Dosavadní úprava neumožňovala jiný výkon znalecké nebo tlumočnické činnosti než na základě jmenování znalcem nebo tlumočnickem podle zákona č. [36/1967](#) Sb. Zvláštní předpisy různé právní síly proto odkazují pouze na tuto právní úpravu bez rozdílu toho, zda činnost znalců a tlumočnicků je určena pro potřeby soudního nebo správního řízení nebo zda činnost znalců a tlumočnicků má souviset s právními úkony fyzických nebo právnických osob.

Podle nově navrhované úpravy by mělo dojít k oddělení těchto činností. Činnost soudních znalců a soudních tlumočnicků by se měla soustředit na potřeby soudního nebo správního řízení a v souvislosti s právními úkony fyzických a právnických osob by se měla na základě zvláštních předpisů vztahovat jen na ty případy, kdy vypracování znaleckého posudku nebo provedení tlumočnického úkonu pro fyzickou nebo právnickou osobu vyplývá především z veřejného zájmu. Ostatní úkony znalců a tlumočnicků související se soukromoprávními úkony fyzických nebo právnických osob by měly být zásadně prováděny na základě právní úpravy komerčního výkonu znalecké a tlumočnické činnosti.

Toto oddělení je potřeba promítnout do stávajícího právního řádu. Vzhledem k četnosti zvláštních právních předpisů, předpokládajících činnost znalců a tlumočnicků, jejich různé právní síle i nejednotnosti používané terminologie, se navrhuje vycházet z následujících principů:

a) pokud procesní předpisy pro soudní (rozhodčí) a správní řízení upravují podávání znaleckých posudků nebo provádění tlumočnických úkonů znalci a tlumočnickými ustanovenými příslušnými orgány v řízení, přejde tato působnost novým zákonem výlučně na soudní znalce a soudní tlumočnický;

b) působnost soudních znalců a soudních tlumočnicků při právních úkonech fyzických nebo

právnických osob ve veřejném zájmu bude upravena v rámci jednotlivých zvláštních právních předpisů. Za tím účelem bude současně s navrhovanou úpravou předložen návrh doprovodného zákona, kterým bude, na základě stanovisek příslušných ministerstev, provedena novelizace zákonů, upravujících takovou znaleckou nebo tlumočnickou činnost;

c) pokud dosavadní právní předpisy v souvislosti se soukromoprávními úkony fyzických nebo právnických osob vyžadují posudek nebo úkon znalce nebo tlumočnicka s odkazem na zákon č. 36/1967 Sb., a nepůjde o případy ad b), přejde tato působnost dosavadních znalců a tlumočnicků obecně novou právní úpravou na znalce a tlumočnicka vykonávající znaleckou a tlumočnickou činnost na základě zvláštních právních předpisů, upravujících komerční výkon znalecké a tlumočnické činnosti.

IV.

Předpokládaný směr právní úpravy problematiky výkonu znalecké a tlumočnické činnosti na základě živnostenského oprávnění

Komerční výkon znalecké a tlumočnické činnosti se předpokládá na základě živnostenského oprávnění v rámci živnostenského zákona, z živnostenského režimu zůstane nadále vyloučena činnost soudního znalce a soudního tlumočnicka.

Pokud se týká oceňování majetku jsou již v rámci platné právní úpravy příslušné koncesované živnosti (oceňování majetku pro věci movité, věci nemovité, nehmotný majetek, finanční majetek, podnik) stanoveny nejen požadavky na odbornou způsobilost, ale zejména základní podmínky provozování živnosti a specifické povinnosti podnikatele.

Odborné posudky lze v rámci platné právní úpravy poskytovat na základě ohlašovacích živností volných. Jedná se např. o činnost technických poradců (v oblasti stavebnictví architektury, chemie a dalších oblastí), o činnost organizačních, finančních a ekonomických poradců. Oblast poskytování odborných posudků je pro některé činnosti specificky upravena v příloze č. 2 k živnostenskému zákonu. Jedná se např. o živnosti vázané upravující posuzování vlivů na životní prostředí a poskytování služeb v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

V rámci živnostenského zákona je rovněž řešeno živnostenské podnikání tlumočnicků a překladatelů pro komerční účely jako živnost volná ohlašovací.

V.

Vztah k právu Evropské unie

Navrhovaná úprava postavení soudních znalců a soudních tlumočnicků se nedotýká právních aktů

Evropských společenství, problematika znalecké a tlumočnické činnosti v soudním nebo správním řízení je zpravidla upravována samostatně nebo v rámci příslušných procesních předpisů vnitřními právními řády jednotlivých zemí.

Předložený návrh není rovněž v rozporu s Evropskou dohodou o přidružení ČR k ES, ani s obecnými zásadami práva ES. Normy Evropské unie jsou v této oblasti zaměřeny zejména na vlastní postupy při oceňování majetku, směřující ke sjednocení metodiky oceňování majetku v zemích Evropské unie cestou oceňovacích standardů.

Posuzování odborných předpokladů pro výkon činnosti soudního znalce nebo soudního tlumočnicka ve smyslu směrnic Evropských společenství č. 89/48/EHS a č. 92/51/EHS se bude řídit příslušnou obecnou právní úpravou pro uznávání odborné kvalifikace, transformující tyto směrnice do českého právního řádu.

VI.

Finanční dosah navrhovaného řešení

Nepředpokládá se, že by navrhovaná úprava vyvolala ve větším rozsahu zvýšené nároky na státní rozpočet. Určité finanční náklady bude vyžadovat realizace zvláštní přípravy soudních znalců a soudních tlumočnicků na Justiční akademii, další náklady mohou být spojeny s vytvořením a činností odborných komisí pro posuzování předpokladů znalců a tlumočnicků; s ohledem na předpokládanou účinnost zákona a navrhovaná přechodná opatření tyto náklady však nelze prozatím odhadnout.

VII.

Vývoj právní úpravy znalecké a tlumočnické činnosti

Přestože působení znalců v řízení před soudy upravují již starší procesní předpisy, včetně např. obecného zákoníku občanského z roku 1811, trestního zákona z roku 1852 nebo zákona o soudním řízení v nesporných věcech právních z roku 1854, za první samostatnou právní úpravu vlastních právních poměrů soudních znalců lze považovat až vládní nařízení č. 269/1939 Sb. o seznamech soudních znalců. Poněkud jiná byla situace u soudních tlumočnicků, kde lze za první takovou úpravu považovat již dvorský dekret č. 109/1835 sb.z.s., o soudních tlumočnicích, zrušený až zákonem č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnicích.

Podle vládního nařízení č. 269/1939 Sb. byly seznamy soudních znalců, jako znalců trvale vzatých do přísahy, vedeny krajskými a okresními soudy (prezidenty krajských soudů a přednosty okresních soudů). Seznam měl být sestavován vždy na 5 let a počet znalců byl určen podle potřeb soudů tak, aby pro každý obor byl zapsán odpovídající počet znalců. Zápis do seznamu soudních znalců byl prováděn na žádost, žadatel musel být starší 30 let, svéprávný, spolehlivý, mít potřebné odborné

znalosti a zkušenosti a v oboru skutečně vědecky nebo prakticky působit; podmínkou rovněž bylo řádné placení daní. Posudek k žádosti o zapsání do seznamu soudních znalců byl vyžadován od příslušného profesního sdružení (např. od obchodních a živnostenských komor, lékařské nebo zvěrolékařské komory, inženýrské komory, lékárnického gremia) nebo od věcně příslušných správních úřadů (báňských hejtmanství, ředitelství drah, nejvyššího účetního kontrolního úřadu, popřípadě okresních úřadů). Na zapsání do seznamu nevznikal právní nárok a proti rozhodnutí nebylo možno podat opravný prostředek. Znalec mohl být ze seznamu vyškrtnut na vlastní žádost nebo pokud přestal splňovat podmínky pro zápis anebo i tehdy, pokud jeho potřeba pro soudy již nebyla nutná. Každých pět let bylo prováděno šetření, zda znalci zapsaní v seznamu i nadále splňují všechny předepsané podmínky, pokud tomu tak bylo, byli tito znalci potvrzeni na dalších pět let, v opačném případě byli ze seznamu vyškrtnuti.

Vládní nařízení č. 269/1939 Sb. bylo zrušeno zákonem č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnících. Přestože tato úprava již nesla určité znaky politického režimu doby svého vzniku (požadavek oddanosti myšlence lidově demokratického zřízení obsažený i v textu přísahy znalce nebo tlumočnicka), vycházela do jisté míry z principů, obsažených v předchozí úpravě a tyto principy vztáhla i na tzv. stálé přísežné tlumočníky. Stálí přísežní znalci a stálí přísežní tlumočníci byli ustanovováni na svoji žádost nebo z úřední moci krajskými soudy, na ustanovení nevznikal právní nárok, pokud však byl znalec nebo tlumočnick ustanoven z úřední moci, byl povinen úřad přijmout. Počty znalců se měly řídit místní potřebou tak, aby byl dostatečně obsazen každý obor. Seznamy znalců a tlumočnicků byly vedeny krajskými soudy pro jejich obvody, do seznamu byl znalec nebo tlumočnick zapsán po složení přísahy a vydání ustanovovacího dekretu. Stálí přísežní znalci a tlumočníci byli oprávněni vykonávat úřad na celém území státu, na žádost úřadů a orgánů veřejné správy mohli být činní i mimo soudní řízení. Krajský soud, který stálého přísežného znalce nebo tlumočnicka ustanovil, nad ním vykonával též dozor a kárnou pravomoc. Každý pátý rok měl krajský soud provádět šetření, zda trvají podmínky pro ustanovení znalce nebo tlumočnicka, nebo zda nenastaly podmínky pro vyškrtnutí znalce nebo tlumočnicka ze seznamu. Ze seznamu bylo možno znalce nebo tlumočnicka vyškrtnout, pokud přestal splňovat některou z podmínek pro ustanovení, byli zbaven úřadu kárným opatřením nebo přestal-li mít bydliště v obvodu soudu; úřadu bylo možno se též vzdát. Krajský soud mohl zmocnit stálého přísežného soudního tlumočnicka k ověřování správnosti opisů listin sepsaných v cizí řeči. Odměňování znalců bylo upraveno prováděcím předpisem, kterým bylo nařízení vlády č. 76/1950 Sb., o odměně a náhradě hotových výloh stálých přísežných znalců a tlumočnicků.

Zákon č. 167/1949 Sb. i prováděcí nařízení vlády č. 76/1950 Sb. byly zrušeny zákonem č. [47/1959](#) Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků. Touto úpravou došlo k výrazné změně celé koncepce výkonu znalecké a tlumočnické činnosti způsobem, odpovídajícím tehdejšímu politickému a ekonomickému systému. Těžiště výběru znalců spočívalo na orgánech státní správy a organizacích tzv. socialistického sektoru, Tyto orgány a organizace byly na žádost soudů, prokurátorů a jiných orgánů činných v trestním řízení, arbitrážních orgánů a orgánů státní správy, povinny označit ze svých pracovníků osoby k provedení znaleckého úkonu. V určitých případech znalecký úkon prováděl přímo příslušný orgán nebo organizace. Seznam orgánů a organizací povinných označovat své pracovníky k provedení znaleckých úkonů sestavovalo Ministerstvo spravedlnosti v dohodě s Generální prokuraturou, Ministerstvem vnitra a ostatními zúčastněnými orgány. Výkon znalecké činnosti byl považován za součást pracovních povinností u orgánu nebo organizace, která pracovníka pro znalecký úkon označila. Pokud se týká tlumočnické činnosti, včetně ověřování správnosti překladů, byly jazykové a hospodářské školy povinny označovat předsedům krajských soudů ze svých pracovníků osoby, způsobilé k těmto činnostem.

Zákon č. [47/1959](#) Sb. byl zrušen dosud platným zákonem č. [36/1967](#) Sb., o znalcích a tlumočnících, tato úprava představovala v zásadě návrat k dřívějším koncepcím znalecké a tlumočnické činnosti,

včetně individuálního jmenování znalců a tlumočnicků a vedení jejich seznamů.

VIII.

Principy znalecké a tlumočnické činnosti v některých zahraničních úpravách

1. V Rakousku je činnost soudních znalců a tlumočnicků upravena samostatně spolkovým zákonem č. 137/1975, o obecně přísězných a soudně certifikovaných znalcích a tlumočnících, ve znění zákona č. 168/1998 (SDG).

Znalci a tlumočníci pro činnost před soudy se zapisují do seznamů vedených předsedy soudů 1. stupně, a to na základě vlastní písemné žádosti. Na zapsání do seznamu není právní nárok, předpokladem pro zápis je ze strany soudů potřeba znalce (tlumočnicka) v příslušném oboru (jazyce), a ze strany žadatele splnění předpokladů, které zákon pro zápis do seznamu stanoví. K těmto předpokladům patří zejména odbornost v oboru, znalost základních procesních předpisů, desetiletá (v případě profesního vysokoškolského vzdělání pětiletá) odborná praxe, dostačující technické vybavení, uspořádané vlastní ekonomické poměry a uzavření povinného pojištění odpovědnosti. Požadované předpoklady musí žadatel doložit předsedovi soudu, který vede seznam, předseda soudu je oprávněn si vyžádat i další doklady. K tomu, zda žadatel splňuje požadované předpoklady, si předseda soudu vyžádá posudek zvláštní komise, tvořené jak soudci, tak kvalifikovanými odborníky v daném oboru [2]); komise je oprávněna žadatele přezkoušet ústně, popřípadě i písemně formou zadání vypracovat zkušební posudek.

V případě kladného vyřízení žádosti skládá žadatel před zápisem do seznamu znalců (tlumočnicků) přísahu. Zápis je omezen lhůtou pěti let, která však může být na žádost znalce (tlumočnicka) prodlužována opakovaně vždy o deset let. Při prodlužování doby zápisu předseda příslušného soudu přezkoumá další způsobilost znalce (tlumočnicka) na základě znalcem (tlumočnickem) předložené zprávy o jeho předchozí činnosti a odpovídajícího vyjádření soudů; předseda soudu může provést i další šetření nebo si vyžádat posudek komise. Nedojde-li k prodloužení lhůty, funkce přísězného a certifikovaného znalce (tlumočnicka) zanikne. Funkce zaniká rovněž tehdy, pokud se jí znalec (tlumočnick) zřekne; funkce může být též odňata rozhodnutím předsedy soudu, pokud zaniknou předpoklady pro zápis do seznamu na straně znalce (tlumočnicka), popřípadě pokud znalec (tlumočnick) opakovaně odmítne vykonat úkon nebo tak činí se zpožděním. Jediným opravným prostředkem proti rozhodnutí o odnětí funkce je odvolání k předsedovi vrchního zemského soudu. Při zániku nebo odnětí funkce se znalec (tlumočnick) zde seznamu vyškrtne.

Zákon rovněž upravuje užití znaleckého průkazu a pečeti.

2. V Německu není znalecká činnost pro soudy a státní orgány jednotně upravena, samostatný zákon o soudních znalcích popřípadě soudních tlumočnících nebyl vydán. Individuální přibírání a ustanovování znalců k řízení před soudy, orgány státního zastupitelství, policie a jinými státními orgány se řídí pouze příslušnými procesními předpisy, v případě soudního řízení zejména občanským soudním řádem a trestním řádem. Znalci jsou v soudním řízení činní na základě objednávky, učiněné soudem (v civilním řízení popř. na návrh nebo na základě dohody účastníků) pro příslušné řízení.

K výkonu znalecké činnosti na základě pověření soudu je povinen v zásadě každý, kdo veřejně vykonává znaleckou činnost v oboru, nebo má vědecké, umělecké nebo řemeslné znalosti, potřebné pro zpracování znaleckého posudku. Vyhotovení posudku je oprávněn znalec odmítnout výlučně jen z důvodů, které lze použít pro odmítnutí svědecké výpovědi. Podobně je tomu i pokud jsou podány námitky soudu o podjatosti znalce účastníky nebo stranami řízení, znalec může být vyloučen ze stejných důvodů jako soudce. Neodůvodněné odmítnutí vypracování znaleckého posudku nebo nedodržení termínu pro jeho předložení má za následek uložení pořádkové pokuty znalci, popřípadě řízení o náhradě škody. Po ustanovení v řízení znalec zpravidla skládá přísahu. Odměňování znalců v řízení před soudy a jinými státními orgány je upraveno samostatným zákonem o odškodnění svědků a znalců a je stanoveno hodinovými sazbami.

Soudy při přibírání a ustanovování znalců mají dávat přednost tzv. veřejně ustanoveným a přísežným znalcům, pokud pro příslušný obor existují. V tomto případě se však nejedná o soudní znalce jmenované do funkce soudem nebo jiným státním orgánem, ale o znalce, jimž bylo toto označení uděleno zpravidla jednotlivými sdruženími nebo veřejnoprávními korporacemi v daných oborech, a to na základě úpravy živnostenského zákona a prováděcích nařízení zemských vlád (které jsou zmocněny především stanovit předpoklady jmenování, obory, práva a povinnosti těchto znalců). Pro oblast obchodu, průmyslu a dalších služeb jsou ke jmenování přísežných znalců příslušné průmyslové a obchodní komory, které provádějí přezkušování znalostí v oboru a osobních schopností žadatelů (certifikaci) a oznamují tyto znalce soudům a jiným státním orgánům a vedou jejich evidenci. Komory přitom postupují podle tzv. Vzorového znaleckého pořádku, vydaného Německou průmyslovou a obchodní komorou. Označení "Veřejně ustanovený a přísežný znalec" je úředně chráněno a opravňuje k užívání razítka s tímto titulem. Pokud znaleckou činnost vykonává více znalců ve společnosti, každý znalec je samostatně odpovědný za podání znaleckého posudku.

3. Ve Francii jsou znalci jmenováni soudy a zapisováni do seznamů znalců odděleně pro občanské, obchodní, trestní a správní řízení. Každoročně je pro potřeby soudů a jiných státních orgánů sestavován seznam znalců, a to jednak apelačním soudem pro obvody soudů první instance, jednak kasačním soudem, který sestavuje celostátní seznam znalců. Znalci zapsaní v seznamech jsou oprávněni používat označení "znalec schválený apelačním (kasačním) soudem", spolu s uvedením specializace znalce, tento titul je úředně chráněn. Znalci jsou do seznamů zapisováni na základě své žádosti, pokud splňují předepsané předpoklady, ty se týkají zejména jejich odborné kvalifikace a občanské bezúhonnosti, případně též ekonomického postavení jako záruky nezávislosti výkonu funkce. Do seznamů může být zapsána rovněž právnická osoba, pokud vykonává po určitou dobu odbornou činnost v příslušném oboru, disponuje odpovídajícími technickými prostředky a její zaměstnanci splňují podmínky pro výkon znalecké činnosti.

Žádost o zapsání do seznamu znalců je podávána prostřednictvím prokuratury (prokurátora republiky působícího u příslušného soudu první instance a generálního prokurátora). Před zapsáním do seznamu (z právní úpravy nevyplývá, že i při splnění všech podmínek by k tomu vznikl žadateli právní nárok) je prováděno poměrně rozsáhlé šetření, zahrnující vyžádání si dobrozdání od příslušných profesních sdružení nebo renomovaných znalců, policejní zprávy o žadateli a dalších informací včetně těch, jak žadatel plní své daňové závazky a další povinnosti vůči státu. Sleduje se též možnost případného konfliktu zájmů s ohledem na povolání nebo podnikání žadatele (např. v případě provozování realitní kanceláře). O zapsání do seznamu znalců pro obvod určitého soudu první instance jedná na základě předložení žádostí již prověřených prokurátorem nejprve shromáždění soudů tohoto soudu, teprve poté prostřednictvím generálního prokurátora jsou žádosti spolu s vyjádřením soudů první instance předloženy k rozhodnutí apelačnímu soudu.

Znalci jsou do seznamu zapisováni bez časového omezení podle svého bydliště, seznamy jsou však každoročně obnovovány, přičemž je prověřována situace a výsledky práce každého zapsaného znalce. Pokud zápis není obnoven, může znalec o opětovné zapsání požádat v příštím roce. Znalec může být ze seznamu vyškrtnut na vlastní žádost nebo v důsledku disciplinárního provinění, popř. dlouhodobé neschopnosti k výkonu znalecké činnosti.

U příležitosti zápisu do seznamu skládají znalci přísahu, a to zpravidla před příslušným apelačním soudem. Kontrola práce znalců je svěřena soudům i prokuratuře.

4. Pokud se týká anglosaských zemí, není zde institut soudního znalce, tak jak je znám z kontinentálních evropských právních systémů, v podstatě právem upravován. Znalecký posudek je zpravidla vyžadován v jednotlivých případech tak, že jako svědek je soudem nebo jiným státním orgánem přizván příslušný odborník, aniž by byli znalci pro soudy a jiné státní orgány předem nějak vybírání, jmenování nebo zvláštním způsobem evidováni.

Z toho vycházejí též příslušné procesní předpisy, které upravují svědectví znalci v případech, kdy vědecké, technické nebo jiné specializované znalosti mají soudu napomáhat při pochopení a zhodnocení důkazu nebo objasnit skutečnosti ve sporných otázkách.

-----

[1]) Lze zvažovat např. požadavek doložení znaleckých posudků podle obchodního zákoníku (ocenění hodnoty nepeněžitěho vkladu společníka podle § 59, zjištění čistého obchodního majetku společnosti při zániku účasti společníka ve společnosti podle § 61, povinné ocenění jmění společnosti při fúzi podle § 69a apod), požadavek, aby věci, ve kterých může být uložen majetek investičního fondu, byly oceněny znalcem před jejich nákupem podle § 18 zák. č. [248/1992](#) Sb. (obdobný požadavek se týká i penzijních fondů podle § 33 zák.č. [42/1994](#) Sb.), nebo požadavek ověření provozního řádu střelnice znalcem § 65 odst.2 písm. b) zákona č.[288/1995](#) Sb. Pokud se týká tlumočnických úkonů, lze uvést např. požadavek úředního překladu dokladů pro účely nabývání státního občanství podle § 22 zák.ČNR č.[40/1993](#) Sb., nebo povinnost obstarat překlad podání, činěného v cizím jazyce, pro účely řízení o ochranných známkách podle zák.č.[137/1995](#) Sb.

[2]) Zákon se v tomto ustanovení požaduje jmenování odborníků do komise příslušnou komorou (zákonným zástupcem zájmů), k níž daný obor patří, popř. Svazem obecně přísežných znalců Rakouska (Rakouským svazem tlumočnicků), tuto instituci však neupravuje, ani se o ní dále nezmiňuje.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnícké osobě](#)

- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)